

О. О. ГЕРАСИМОВА, Л. В. ЯКОВЛЄВА, В. В. КРИКУН

Національний фармацевтичний університет, Україна

СТИМУЛЯТОРИ ПЕРИСТАЛЬТИКИ: АНАЛІЗ СПОЖИВАННЯ В РІЗНИХ КРАЇНАХ СВІТУ

Метою роботи є оцінка споживання лікарських засобів групи А03F «Стимулятори перистальтики» у 2016-2018 роках в Україні та в деяких країнах Європи.

Матеріали та методи. Для аналізу асортименту та обсягів споживання стимуляторів перистальтики в Україні використовували дані системи дослідження ринку «Pharmexplorer» компанії «Моріон». Оцінку обсягів, структури та динаміки споживання препаратів даної групи в Україні проводили за кількістю спожитих середніх добових підтримуючих доз (DDD) препаратів з використанням АТС/DDD-методології та за кількістю реалізованих упаковок. Рівень споживання досліджуваних лікарських засобів за показником «DDD/1000 жителів/день» в країнах Європи визначали за статистичними даними країн.

Результати. Стимулятори перистальтики були представлені в Україні у 2016-2018 роках у кількості 4 міжнародних непатентованих назв, 32-34 торгових найменувань, мали достатньо широкий діапазон цін за упаковку. Обсяги їх споживання (за кількістю реалізованих упаковок та за кількістю спожитих DDD) збільшились в Україні з 2016 по 2018 рік. За зазначеними показниками споживання провідні позиції посідав домперидон. Порівняння рівня споживання стимуляторів перистальтики за показником «DDD/1000 жителів/день» у 2016-2018 роках в Україні та деяких країнах Європи (Норвегія, Литва, Латвія та Естонія) визначило найбільші обсяги споживання препаратів даної групи у 2016-2017 роках в Литві, у 2018 році – в Україні; найменші – в Естонії (впродовж усього досліджуваного періоду). З роками споживання стимуляторів перистальтики в Україні збільшилось, в інших країнах – зменшилось. Лідером за кількістю спожитих DDD у досліджуваній період в Україні був домперидон, у країнах Прибалтики та Норвегії – метоклопрамід.

Висновки. Обсяги споживання стимуляторів перистальтики в Україні за кількістю реалізованих упаковок та за кількістю спожитих DDD збільшились з 2016 по 2018 рік. Україна відрізнялась від досліджуваних країн Європи за обсягами, структурою та динамікою споживання препаратів даної групи за показником «DDD/1000 жителів/день» у 2016-2018 роках.

Ключові слова: стимулятори перистальтики; асортимент лікарських засобів; фармацевтичний ринок; АТС/DDD-методологія; споживання лікарських засобів

O. O. GERASYMOVA, L. V. IAKOVLYEVA, V. V. KRYKUN

National University of Pharmacy, Ukraine

PERISTALSIS STIMULANTS: ANALYSIS OF CONSUMPTION IN DIFFERENT COUNTRIES OF THE WORLD

Aim. To make an assessment of drugs consumption of the group A03F “Peristalsis stimulants” in Ukraine and some European countries in 2016-2018.

Materials and methods. Data from information system “Pharmexplorer” of Morion company has been used to analyze the assortment and consumption volumes of peristalsis stimulants in Ukraine. Assessment of the volumes, structure and dynamics of drug consumption of this group in Ukraine has been conducted based on the number of consumed defined daily doses (DDD) of drugs using the ATC/DDD methodology and the number of sold drugs packings. The level of investigational drugs consumption at the indicator “DDD/1000 inhabitants/day” in European countries has been determined by the statistical data of these countries.

Results. The peristalsis stimulants presented in Ukraine in 2016-2018 in the number of 4 international non-patented names, 32-34 trade names, had a fairly wide range of prices for packaging. Their consumption volumes (by the number of sold drugs packings and the number of consumed DDDs) increased in Ukraine from 2016 to 2018. Domperidone had held leading positions in these indicators of consumption. Comparison of peristalsis stimulants consumption level at the indicator “DDD/1000 inhabitants/day” in 2016-2018 in Ukraine and some European countries (Norway, Lithuania, Latvia and Estonia) determined the highest this group drugs consumption in 2016-2017 in Lithuania, in 2018 – in Ukraine; the smallest volumes of drugs consumption were in Estonia (throughout the study period). Consumption of peristalsis stimulators had increased over the years

in Ukraine, in other countries it had decreased. Domperidone was the leader by consumption among peristalsis stimulants in Ukraine, metoclopramide – in the Baltic countries and Norway.

Conclusions. Peristaltic stimulants consumption by the number of sold drugs packings and by the number of consumed DDD increased from 2016 to 2018 in Ukraine. Ukraine differed from the studied European countries in terms of volume, structure and dynamics of this group drugs consumption at the indicator “DDD/1000 inhabitants/day” in 2016-2018.

Key words: peristalsis stimulants; assortment of drugs; pharmaceutical market; ATC/DDD methodology; consumption of drugs

О. А. ГЕРАСИМОВА, Л. В. ЯКОВЛЕВА, В. В. КРИКУН

Национальный фармацевтический университет, Украина

СТИМУЛЯТОРЫ ПЕРИСТАЛЬТИКИ: АНАЛИЗ ПОТРЕБЛЕНИЯ В РАЗНЫХ СТРАНАХ МИРА

Целью работы является оценка потребления лекарственных средств группы А03F «Стимуляторы перистальтики» в 2016-2018 годах в Украине и в некоторых странах Европы.

Материалы и методы. Для анализа ассортимента и объемов потребления стимуляторов перистальтики в Украине использовали данные системы исследования рынка «Pharmexplorer» компании «Морион». Оценку объемов, структуры и динамики потребления препаратов данной группы в Украине проводили по количеству потребленных средних суточных поддерживающих доз (DDD) препаратов с использованием ATC/DDD-методологии и по количеству реализованных упаковок. Уровень потребления исследуемых лекарственных средств по показателю «DDD/1000 жителей/день» в странах Европы определяли по статистическим данным стран.

Результаты. Стимуляторы перистальтики были представлены в Украине в 2016-2018 годах в количестве 4 международных непатентованных названий, 32-34 торговых наименований, имели достаточно широкий диапазон цен за упаковку. Объемы их потребления (по количеству реализованных упаковок и по количеству потребленных DDD) увеличились в Украине с 2016 по 2018 год. По указанным показателям потребления ведущие позиции занимал домперидон. Сравнение уровня потребления стимуляторов перистальтики по показателю «DDD/1000 жителей/день» в 2016-2018 годах в Украине и некоторых странах Европы (Норвегия, Литва, Латвия и Эстония) определило наибольшие объемы потребления препаратов данной группы в 2016-2017 годах в Литве, в 2018 году – в Украине; наименьшие – в Эстонии (на протяжении всего исследуемого периода). С годами потребление стимуляторов перистальтики в Украине увеличилось, в других странах – снизилось. Лидером по количеству потребленных DDD в исследуемый период в Украине был домперидон, в странах Прибалтики и Норвегии – метоклопрамид.

Выводы. Объемы потребления стимуляторов перистальтики в Украине по количеству реализованных упаковок и по количеству потребленных DDD увеличились с 2016 по 2018 год. Украина отличалась от исследуемых стран Европы по объемам, структуре и динамике потребления препаратов данной группы по показателю «DDD/1000 жителей/день» в 2016-2018 годах.

Ключевые слова: стимуляторы перистальтики; ассортимент лекарственных средств; фармацевтический рынок; ATC/DDD-методология; потребление лекарственных средств

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Порушення рухової функції шлунково-кишкового тракту (ШКТ) посідають провідне місце в патогенезі багатьох гастроентерологічних захворювань (гастроезофагеальної рефлюксної хвороби (ГЕРХ), функціональної диспепсії (ФД), різних дискінезій стравоходу та ін.) [1]. Дані захворювання широко розповсюджені в усьому світі, в тому числі і в Україні [2]. Так, у різних країнах світу на ГЕРХ хворіє від 20 до 50 % населення, на ФД – від 40 до 60 % населення [1, 3]. Розповсюдженість ГЕРХ в Україні складає 21-30 %, ФД – 30-40 % [4, 5].

Захворювання, що супроводжуються порушенням рухової функції ШКТ, істотно погіршують якість життя пацієнтів, обмежують їх трудову та соціальну діяльність і можуть стати

причиною серйозних ускладнень (стравохід Баррета, аденокарцинома стравоходу, рак шлунка та ін.) [6-9].

Лікування захворювань з порушеннями рухової функції ШКТ може супроводжуватись і значними фінансовими витратами. Так, наприклад, у США щорічні витрати на лікування ФД становлять близько 2 млрд доларів, а на лікування ГЕРХ щороку витрачається більше 10 млрд доларів [8, 10].

Для регуляції моторики верхніх відділів ШКТ використовуються стимулятори перистальтики. Препарати даної групи виявляють виразну прокінетичну дію, більшість з них – протиблювотну дію на різному рівні. Вони відрізняються рівнем безпеки, який обумовлює тривалість їх застосування і обмежує використання у деяких категорій хворих [8, 11].

Враховуючи важливе медико-соціальне значення захворювань, які супроводжуються порушенням рухової функції ШКТ, актуальним є вивчення наявності на українському фармацевтичному ринку лікарських засобів (ЛЗ) стимуляторів перистальтики та оцінка їх споживання населенням.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Результати дослідження асортименту ЛЗ на фармацевтичному ринку України та їх споживання в країні в різні роки відображені в роботах вітчизняних науковців: проф. Яковлевої Л. В. [12], проф. Котвіцької А. А. [13], проф. Мнушко З. М. [14], проф. Немченко А. С. [15] та ін.

ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРИШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

У доступних джерелах літератури відсутні дані щодо обсягів, структури та динаміки споживання стимуляторів перистальтики у 2016-2018 роках в Україні, тому дане питання потребує подальшого вивчення.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета даної роботи – оцінка споживання ЛЗ групи А03F «Стимулятори перистальтики» у 2016-2018 роках в Україні та в деяких країнах Європи.

ВИКЛАДЕННЯ ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Об'єктами даного дослідження стали ЛЗ групи А03F «Стимулятори перистальтики», присутні на українському фармацевтичному ринку.

Оцінку обсягів, структури та динаміки споживання стимуляторів перистальтики в Україні у 2016-2018 роках проводили за кількістю реалізованих упаковок, а також за кількістю спожитих середніх добових підтримуючих доз (DDD) ЛЗ за допомогою АТС/DDD-методології [16, 17] та показника «DDD/1000 жителів/день», який розраховували за формулою 1 [16]:

$$\text{DDD}/1000 \text{ жителів/день} = \frac{\text{DDD} \times 1000}{\text{чисельність} \times 365}, \quad (1)$$

де DDDs – кількість DDD, яка була прийнята пацієнтами певної території за досліджуваний період часу.

Кількість встановлених добових доз ЛЗ (DDD) розраховували за формулою 2 [16]:

$$\text{DDD} = \frac{\text{кількість препарату (г)}}{\text{DDD (г)}}. \quad (2)$$

Визначення кількості препарату в грамах проводили для кожної міжнародної непатентованої

назви (МНН) стимуляторів перистальтики. З цією метою для кожного торгового найменування (ТН) певної МНН визначали кількість грамів препарату в одній упаковці, потім – кількість грамів препарату в усіх його упаковках, реалізованих за певний період у країні. Кількість певного МНН в грамах – це загальна сума кількості грамів препарату в усіх реалізованих упаковках усіх його ТН [16].

В ході дослідження були використані значення DDD ЛЗ за даними сайту ВООЗ (www.whooc.no) та офіційні дані Державної служби статистики України (www.ukrstat.gov.ua) щодо чисельності населення України у досліджувані роки. Рівень споживання стимуляторів перистальтики за показником «DDD/1000 жителів/день» в Україні у 2016-2018 роках порівнювали з відповідним показником споживання препаратів даної групи в деяких країнах Європи (Норвегія, Латвія, Литва, Естонія) [18-23]. Вибір країн для порівняльного аналізу здійснювався відповідно до наявності в доступних джерелах літератури статистичних даних щодо споживання стимуляторів перистальтики на рівні країни.

Для аналізу асортименту, обсягів, структури і динаміки споживання зазначених ЛЗ в натуральних одиницях в Україні у 2016-2018 роках використовували дані системи дослідження ринку «Pharmexplorer» компанії «Моріон» (за станом на грудень 2016, 2017, 2018 рр.) щодо кількості їх МНН, ТН, реалізованих упаковок та роздрібних цін на ЛЗ [24].

Аналіз українського фармацевтичного ринку стимуляторів перистальтики показав, що досліджувані ЛЗ були представлені в Україні у 2016-2018 роках в кількості 4 МНН (домперидон, метоклопрамід, ітоприду гідрохлорид, мозаприд) (рис. 1). Кількість ТН стимуляторів перистальтики з роками варіювала і складала від 32 до 34 ТН. Більшість з них – препарати домперидону (19-21 ТН). В найменшій кількості в Україні був представлений мозаприд (1 ТН).

Співвідношення ТН стимуляторів перистальтики іноземного та вітчизняного виробництва було практично однаковим у досліджуваний період. Але у 2016-2018 роках серед препаратів даної групи в Україні були відсутні ТН ітоприду гідрохлориду та мозаприду вітчизняного виробництва.

Лікарські засоби групи А03F «Стимулятори перистальтики» були представлені на українському фармацевтичному ринку у досліджуваний період в різних лікарських формах (таблетки, розчини для ін'єкцій та оральні суспензії) з широким діапазоном цін за упаковку: 2016 рік – від 7,17 до 671,10 грн; 2017 рік – від 7,33 до 655,30 грн; 2018 рік – від 18,68 до 680,10 грн. Це розширювало можливості лікаря при виборі ЛЗ для хворих з різною платоспроможністю.

Рис. 1 Кількість ТН ЛЗ групи А03F «Стимулятори перистальтики» у 2016-2018 роках в Україні за чотирма МНН

Згідно з даними обсягів споживання ЛЗ у натуральних одиницях в 2016 році в Україні було реалізовано 1789152 упаковки стимуляторів перистальтики, в 2017 році – 1960060 упаковок, в 2018 році – 2042288 упаковок. З роками обсяги реалізації препаратів даної групи варіювали і з 2016 року до 2018 року збільшились на 14,15 % (253136 упаковок). За кількістю реалізованих упаковок у 2016-2018 роках препарати стимуляторів перистальтики можна розташувати в наступному порядку: домперидон > метоклопрамід > ітоприду гідрохлорид > мозаприд. Слід зазначити, що серед ТН ЛЗ даної групи впродовж 2016-2018 років провідні позиції в рейтингу за кількістю реалізованих упаковок займали одні і ті ж ТН домперидону та метоклопраміду. Ймовірно, це пов'язано з тим, що зазначені препарати вже тривалий час використовуються в медичній практиці і в порівнянні з

іншими препаратами даної групи представлені в Україні значно більшою кількістю ТН для вибору лікарем. Безумовними лідерами серед них були: 2016 рік – препарат домперидону «Моторікс», ПАТ «Київський вітамінний завод» (Україна), таб. в/плівк. оболонкою 10 мг блістер, № 30; 2017 рік – препарат метоклопраміду «Метоклопрамід-Дарниця», ПАТ «Дарниця» (Україна), таб. 10 мг контурн. комірч. уп., № 50; 2018 рік – препарат домперидону «Домрид®», ТОВ «Кусум Фарм» (Україна), таб. в/о 10 мг, № 30. Кількість їх реалізованих упаковок складала, відповідно, 188437 (10,53 % від загальної кількості реалізованих упаковок стимуляторів перистальтики впродовж року), 198340 (10,12 %) та 234798 (11,50 %).

Наступним етапом даної роботи став аналіз обсягів, структури та динаміки споживання стимуляторів перистальтики у 2016-2018 роках з використанням АТС/DDD-методології.

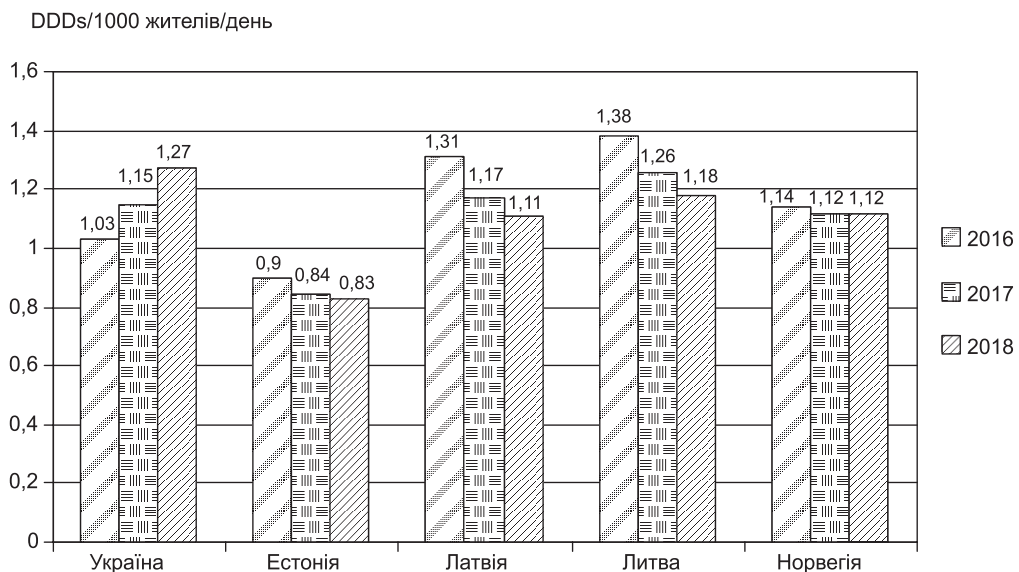

Рис. 2 Обсяги споживання (DDDs/1000 жителів/день) ЛЗ групи А03F «Стимулятори перистальтики» в Україні, країнах Прибалтики та Норвегії у 2016-2018 роках

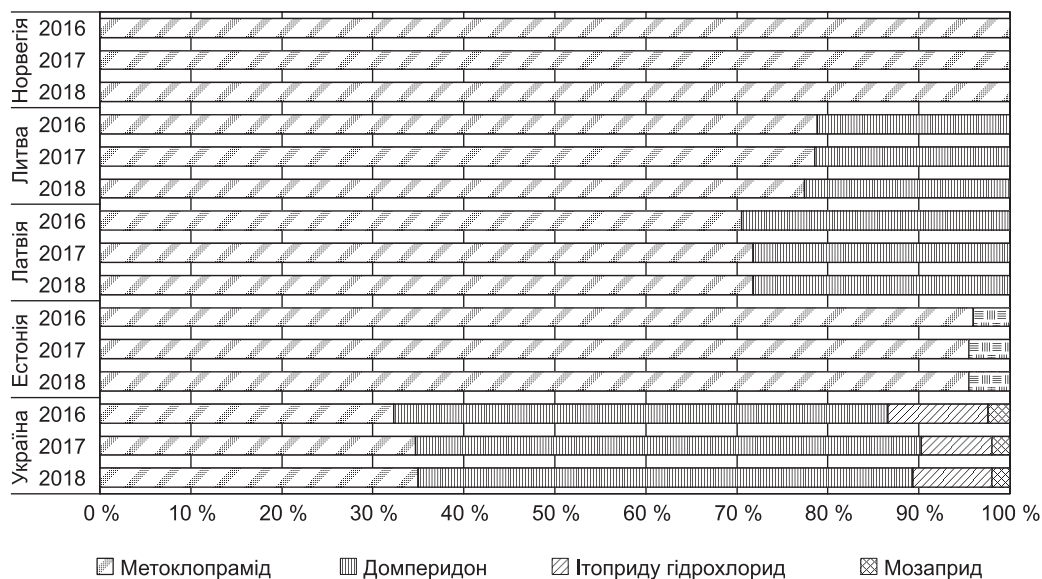

Рис. 3 Структура споживання (DDD/1000 жителів/день) ЛЗ групи А03F «Стимулятори перистальтики» (у %) в Україні, країнах Прибалтики та Норвегії у 2016-2018 роках

Обсяги споживання стимуляторів перистальтики в Україні за показником «DDD/1000 жителів/день» впродовж 2016-2018 років були на наступному рівні: 2016 р. – 1,03; 2017 р. – 1,15; 2018 р. – 1,27 і з роками зростали (рис. 2). Виходячи з отриманих даних, можна зробити висновок, що приблизно від 0,10 до 0,12 % населення України щодня приймали 1 DDD одного зі стимуляторів перистальтики. Найбільші обсяги споживання у 2016-2018 роках спостерігались у домперидону (в середньому – 54 % від загального обсягу споживання стимуляторів перистальтики), що пояснюється великою кількістю генеричних препаратів, невисокою ціною за упаковку значної кількості його ТН; найменші – у мозаприду (рис. 3). З роками обсяги споживання ЛЗ всіх представників стимуляторів перистальтики зростали.

Порівняння рівня споживання стимуляторів перистальтики за показником «DDD/1000 жителів/день» у 2016-2018 роках в Україні та деяких країнах Європи (Норвегія, Литва, Латвія та Естонія) визначило найбільші обсяги споживання препаратів даної групи у 2016-2017 роках в Литві, у 2018 році – в Україні; найменші – в Естонії (впродовж усього досліджуваного періоду) (рис. 2). З роками в усіх країнах споживання стимуляторів перистальтики варіювало: в Україні – збільшилось, в інших країнах – зменшилось.

Аналіз структури споживання ЛЗ даної групи показав, що тільки в Україні застосовувались 4 представники даної групи (метоклопрамід, домперидон, ітоприду гідрохлорид та мозаприд), у країнах Прибалтики – 2 МНН (домперидон та метоклопрамід), у Норвегії – тільки метокло-

прамід (рис. 3). Лідер за обсягами споживання в Україні – домперидон, в інших країнах – метоклопрамід.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1. Стимулятори перистальтики були представлені в Україні у 2016-2018 роках в кількості 4 МНН, 32-34 ТН, мали достатньо широкий діапазон цін за упаковку для вибору ЛЗ як з позицій його ефективності та безпеки, так і економічної доцільності.
2. Обсяги споживання стимуляторів перистальтики в Україні у 2016-2018 роках за кількістю реалізованих упаковок та за кількістю спожитих DDD з роками збільшились. За зазначеними показниками споживання провідні позиції посідав домперидон.
3. Порівняння рівня споживання стимуляторів перистальтики за показником «DDD/1000 жителів/день» у 2016-2018 роках в Україні та деяких країнах Європи (Норвегія, Литва, Латвія та Естонія) показало, що найбільші обсяги споживання препаратів даної групи у 2016-2017 роках були в Литві, у 2018 році – в Україні; найменші – в Естонії (впродовж усього досліджуваного періоду). З роками споживання стимуляторів перистальтики в Україні збільшилось, в інших країнах – зменшилось. Лідером за кількістю спожитих DDD у досліджуваній період в Україні був домперидон, в інших країнах – метоклопрамід.
4. Враховуючи широку розповсюдженість в Україні захворювань, які супроводжуються

порушенням рухової функції ШКТ, проведення подальших досліджень у даному напрямку є доцільним і необхідним для прийняття регуляторних рішень організатора

ми охорони здоров'я щодо раціонального використання даних ЛЗ та реімбурсації їх вартості.

Конфлікт інтересів: відсутній.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

1. Минушкин, О. Н. Нарушения моторики желудочно-кишечного тракта в практике терапевта и некоторые лечебные подходы / О. Н. Минушкин, Л. В. Масловский, Н. Ю. Аникина // Медицинский совет. – 2016. – № 14. – С. 36–41. <https://doi.org/10.21518/2079-701x-2016-14-36-41>
2. Пахомова, И. Г. Функциональная диспепсия как проявление нарушений моторики желудочно-кишечного тракта / И. Г. Пахомова // Медицинский совет. – 2013. – № 6. – С. 33–38.
3. Ингибиторы протонной помпы при гастроэзофагеальной рефлюксной болезни: стоит ли ждать полного оправдания надежд или признать легкое разочарование? Часть I / Н. Б. Губергриц, О. А. Голубова, Г. М. Лукашевич, В. С. Рахметова // Сучасна гастроентерол. – 2013. – № 2 (70). – С. 99–103.
4. Палій, І. Г. Проблеми питання в лікуванні кислотозалежних захворювань та шляхи їх вирішення / І. Г. Палій, С. В. Заїка // Здоров'я України. – 2011. – № 5 (258). – С. 77.
5. Свінціцький, А. С. Функціональна диспепсія: сучасні засади діагностики та лікування / А. С. Свінціцький // Львівський клінічний вісник. – 2013. – № 1 (1). – С. 47–53. <https://doi.org/10.25040/lkv2013.01.047>
6. Чистик, Т. Нарушения моторики желудочно-кишечного тракта как важнейший аспект функциональных заболеваний / Т. Чистик // Новости медицины и фармации. Гастроэнтерология. – 2013. – Тематический номер (446). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mif-ua.com/archive/article/34897>
7. Палій, І. Г. Сучасний погляд на діагностику та лікування функціональної диспепсії / І. Г. Палій, К. В. Баранніков // Практикуючий лікар. – 2013. – № 2. – С. 87–92.
8. Палій, І. Г. Функціональна диспепсія: сучасні уявлення про механізми виникнення й тактику ведення пацієнтів / І. Г. Палій // Практикуючий лікар. – 2013. – № 3. – С. 25–30.
9. Безшейко, В. Г. Гастроэзофагеальная рефлюксная болезнь : модификация образа жизни и фармакотерапия с позиций доказательной медицины / В. Г. Безшейко // Укр. мед. часопис. – 2013. – № 3 (95), V-VI. – С. 81–85.
10. Беляева, Ю. Н. Болезни органов пищеварения как медико-социальная проблема / Ю. Н. Беляева // Бюлл. медицинских Интернет-конференций. – 2013. – Т. 3, № 3. – С. 566–568.
11. Тарасова, Л. В. Выбор эффективного и безопасного прокинетики : в фокусе внимания итоприда гидрохлорид / Л. В. Тарасова, Д. И. Трухан // Acta medica Eurasica. – 2015. – № 4. – С. 29–40.
12. Яковлева, Л. В. Аналіз основних соціально-економічних характеристик інгібіторів АПФ та тенденції їх споживання в Україні / Л. В. Яковлева, А. В. Скришевська, Н. Я. Музика // Укр. біофармац. журн. – 2018. – № 2 (55). – С. 41–48. <https://doi.org/10.24959/ubphj.18.168>
13. Котвіцька, А. А. Маркетингові дослідження фармацевтичного ринку нестероїдних протизапальних лікарських засобів / А. А. Котвіцька, В. Г. Костюк // Фармац. часопис. – 2016. – № 2. – С. 48–53.
14. Мнушко, З. М. Маркетингові дослідження ринку лікарських засобів для лікування захворювань нервової системи / З. М. Мнушко, Ахмед Карам, І. В. Софронова // Укр. журн. клінічної та лабораторної медицини. – 2010. – Т. 5, № 2. – С. 53–57.
15. Немченко, А. С. Маркетингові дослідження ринку протипухлинних препаратів для лікування раку легенів / А. С. Немченко, Л. І. Фурса // Соціальна фармація в охороні здоров'я. – 2016. – Т. 2, № 2. – С. 59–67. <https://doi.org/10.24959/sphhcj.16.37>
16. Вивчення споживання лікарських засобів за анатомо-терапевтично-хімічною класифікацією та встановленими добовими дозами (АТС/DDD-методологія) : метод. рек / А. М. Морозов, Л. В. Яковлева, А. В. Степаненко та ін. – Х. : Стиль-Издат, 2013. – 34 с.
17. Чеберда, А. Е. Исследования потребления лекарственных средств / А. Е. Чеберда // Качественная клиническая практика. – 2017. – № 1. – С. 42–45.
18. Statistical yearbook of the state agency of medicines 2017 / Ed. by: Marju Sammul, Janne Sepp, Maia Uusküla, Ott Laius. – Tartu : State Agency of Medicines, 2017. – 39 p.
19. Estonian Statistics on Medicines 2017. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.ravimiamet.ee/sites/default/files/ddd_2017_eng.pdf
20. Estonian Statistics on Medicines 2018. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ravimiamet.ee/en/statistics-medicines>
21. Ataskaita apie 2018 metais suvartotus vaistus. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.vvkt.lt>
22. Statistics on medicines consumption 2018. – Riga : State Agency of Medicines, 2019. – 80 p.

23. Legemiddelforbruket I Norge 2014-2018 [Drug Consumption in Norway 2014-2018], Legemiddelstatistikk 2019:1 / S. Sakshaug, K. Olsen, Ch. Berg et al.; ed. by S. Sakshaug. – Oslo : Folkehelseinstituttet, 2019. – 87 p.
24. Система дослідження ринку лікарських засобів «Pharmexplorer» компанії «Моріон». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pharmstandart.com.ua>

REFERENCES

1. Minushkin, O. N., Maslovsky, L. V., & Anikina, N. Y. (2016). Disturbances of motility of gastrointestinal tract in practice of therapist and some therapeutic approaches. *Medical Council*, (14), 36–41. <https://doi.org/10.21518/2079-701x-2016-14-36-41>
2. Pakhomova, I. G. (2013). Functional dyspepsia as a manifestation of gastrointestinal dysmotility. *Medical Council*, 6, 33–38.
3. Huberhryts, N. B., Holubova, O. A., Lukashevych, H. M., Rakhmetova, V. S. (2013). *Suchasna gastroenterologhiia*, 2(70), 99–103.
4. Paliy, I. H., Zaika, S. V. (2011). *Zdorovia Ukrainy*, 5(258), 77.
5. Svintsitskyi, A. (2013). Functional Dyspepsia: Current Approaches to Diagnosis and Treatment. *Lviv Clinical Bulletin*, 1(1), 47–53. <https://doi.org/10.25040/lkv2013.01.047>
6. Chistik, T. (2013). Narusheniia motoriki zheludochno-kishechnogo trakta kak vazhneishii aspekt funktsionalnykh zaboлевanii. Novosti meditsiny i farmatsii. *Gastroenterologhiia. Tematicheskii nomer* (446). Available at: <https://www.mif-ua.com/archive/article/34897>
7. Paliy, I. H., Barannikov, K. V. (2013). *Praktykuiuchy likar*, 2, 87–92.
8. Paliy, I. H. (2013). *Praktykuiuchy likar*, 3, 25–30.
9. Bezsheiko, V. H. (2013). *Ukrainskyi medychnyi chasopys*, 3(95), V-VI, 81–85.
10. Beliaeva, Yu. N. (2013). *Biulleten medytsynskykh Ynternet-konferentsyi*, 3(3), 566–568.
11. Tarasova, L. V., Trukhan, D. Y. (2015). *Acta medica Eurasica*, 4, 29–40.
12. Iakovlieva, L. V., Skryshevska, A. V., & Muzyka, N. Y. (2018). Analysis of the main socio-economic characteristics of ACE inhibitors and their consumption trends in Ukraine. *Ukrains'kij Biofarmaceutichnij Zhurnal*, 2(55), 41–48. <https://doi.org/10.24959/ubphj.18.168>
13. Kotvitska, A. A., & Kostiuk, V. H. (2016). *Farmatsevtichnyi chasopys*, 2, 48–53.
14. Mnushko, Z. M., Karam, Akhmed, Sofronova, I. V. (2010). *Ukrainskyi zhurnal klinichnoi ta laboratornoi medytsyny*, 5(2), 53–57.
15. Nemchenko, A., & Fursa, L. (2016). The marketing research of anticancer drugs for the treatment of lung cancer. *Social Pharmacy In Health Care*, 2(2), 59–67. <https://doi.org/10.24959/sphhcj.16.37>
16. Morozov, A. M., Yakovlieva, L. V., Stepanenko, A. V., Zimenkovskiy, A. B., Parii, V. D., Dumenko, T. M., Matiashova, N. O., Adonkina, V. Yu., Chynush, I. V. (2013). *Vyvchennia spozhyvannia likarskykh zasobiv za anatomo-terapevtychno-khimichnoiu klasyfikatsiieiu ta vstanovlenymy dobovymy dozamy (ATS/DDD-metodologhiia)*. Kharkiv, 34.
17. Cheberda, A. E. (2017). *Kachestvennaia klinicheskaia praktika*, 1, 42–45.
18. Sammul, M. (Ed.). (2017). *Statistical yearbook of the state agency of medicines 2017*. Tartu: State Agency of Medicines.
19. *Estonian Statistics on Medicines 2017*. (2017). Available at: https://www.ravimiamet.ee/sites/default/files/ddd_2017_eng.pdf
20. *Estonian Statistics on Medicines 2018*. (2018). Available at: <http://www.ravimiamet.ee/en/statistics-medicines>
21. *Ataskaita apie 2018 metais suvartotus vaistus*. (2018). Available at: <https://www.vvkt.lt>
22. *Statistics on medicines consumption 2018*. (2019). Riga: State Agency of Medicines.
23. Sakshaug, S., Olsen K., Berg, Ch., Salvesen, Blix H., Storehagen, Live D., Litlekare, I. & Granum, T. (2019). *Legemiddelforbruket I Norge 2014-2018. Legemiddelstatistikk 2019:1*. Oslo: Folkehelseinstituttet.
24. *Systema doslidzhennia rynku likarskykh zasobiv «Pharmexplorer» kompanii «Morion»*. (n.d.). Available at: <http://www.pharmstandart.com.ua>

Адреса для листування:

61168, м. Харків, вул. Валентинівська, 4.

Тел. (0572) 65-88-95. E-mail: ph-econom@nuph.edu.ua.

Національний фармацевтичний університет

Герасимова О. О. (ORCID – <https://orcid.org/0000-0003-0278-5705>)

Яковлева Л. В. (ORCID – <https://orcid.org/0000-0002-9961-4664>)

Крикун В. В. (ORCID – <https://orcid.org/0000-0003-3787-0168>)

Надійшла до редакції 26.12.2019 р.